

Indholdsfortegnelse

Udgifter skal bruges aktivt 1

Sygefravær koster hvert år samfundet 27 milliarder kroner i udgifter til sygedagpenge og løn under sygdom. L0 foreslår, at der i højere grad anvendes økonomiske incitamentter, som tilskynder både private og offentlige virksomheder til at gøre noget effektivt for at sænke sygefraværet.

Langtidsledighed rammer skævt 4

Store forskelle i risikoen for at blive marginaliseret, understreger hvor vigtigt det er, at Arbejdsformidlingen så hurtigt som muligt sætter navn på de ledige, som er i størst risiko for at miste kontakten til arbejdsmarkedet, og sender dem i aktivering.

Holdningen 6

Det er kun naturligt, at man stopper op for endnu en gang at gennemtænke, om vi nu også har skruet aktiveringssystemet sammen, så de alle de gode intentioner har en reel chance for at blive til virkelighed..

Deltidslov levner plads til aftaler 7

Regeringens lovforslag til implementering af EU's deltidsdirektiv udelukker ikke at faglige organisationer indgår aftaler som træder i stedet for lovgivningen. Det fremgår af det seneste lovudkast som Arbejdsministeriet har sendt til høring blandt arbejdsmarkedets parter.

Udspil 22. marts 2001

Nyhedsbrevet *Udspil* udgives af Landsorganisationen i Danmark Rosenørns Allé 12, 1634 København V Tlf. 3524 6000, fax: 3524 6308, www.lo.dk, e-mail: udspil@lo.dk

Ansvarshavende redaktør: Hans Jensen. I redaktionen: Henrik Rasch, Susse Maria Holst, Dorte Monggaard, Erik Harr og Michael Bræmer. Layout: L0. Illustration: Knud Andersen, Skønvirke. Mangfoldiggørelse ikke tilladt uden tilladelse fra L0. ISSN-nr.: 1397-9930

Arbejds miljø

Udgifter til sygefravær skal bruges aktivt

Sygefravær koster hvert år samfundet 27 milliarder kroner i udgifter til sygedagpenge og løn under sygdom. Men selv om omfanget af sygefravær varierer stærkt fra branche til branche, er der også store forskelle inden for samme branche. L0 foreslår derfor, at der i højere grad anvendes økonomiske incitamentter, som tilskynder både private og offentlige virksomheder til at gøre noget effektivt for at sænke sygefraværet.

Lønmodtagernes sygefravær hænger snævert sammen med, hvilken branche de arbejder i. Godt eller dårligt arbejdsmiljø, virksomhedskultur og personalepolitik betyder store forskelle i sygefraværet.

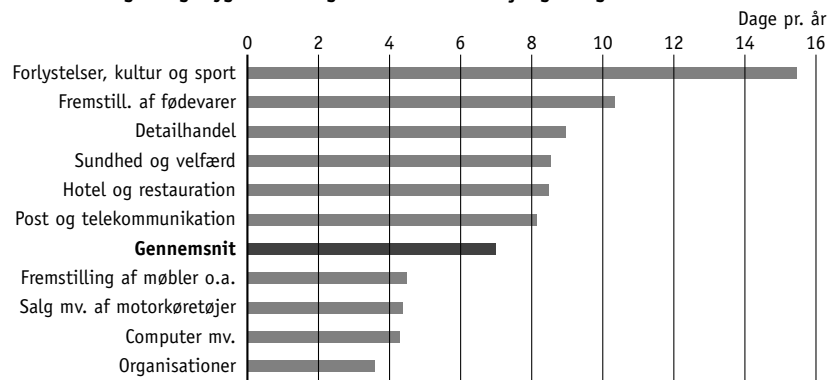
Omregnet til fuldtidsbeskæftigede svarer sygefraværet på det danske arbejdsmarked til, at samfundet hvert år går glip af arbejdsindsatsen fra 140.000 personer, og de direkte omkostninger til sygedagpenge og løn under sygdom løber op i mere end 27 milliarder kroner på årsbasis.

Det viser en rapport fra Arbejdsministeriet, som for første gang giver en samlet belysning og kortlægning af den eksisterende viden om sygefraværet på de danske arbejdspladser.

I rapporten fremhæver Arbejdsministeriet, at sygefraværet på det danske arbejdsmarked ikke er specielt højt sammenlignet med udlandet. De senere års stigende udgifter til sygedagpenge på knap en tiendedel skyldes da heller ikke, at det gennemsnitlige sygefravær pr. lønmodtager er steget. Det hænger snarere sammen med ændringer i sygedagpengelovgivningen, som har øget muligheden for forlængelse af dagpengeperioden for langtidssygemeldte, ligesom den stigende beskæftigelse har ført til et naturligt løft i det samlede sygefravær.

Men samtidig peges der i rapporten på, at der udover de direkte omkostninger til sygedagpenge og løn under sygdom også følger betydelige indirekte udgifter i form af behandling af arbejdsrelaterede lidelser i sundhedssystemet, ligesom især det længerevarende sygefravær fører til, at det offentlige skal medfinansiere et øget behov for fleksjob og før-

Gennemsnitlige årlige sygefraværsdage i brancher med højt og lavt gennemsnit i 1999

Kilde: Arbejdsministeriet og Socialforskningsinstituttet

Skøn over de direkte omkostninger ved sygefravær 1999

Offentlige udgifter til sygedagpenge 8,0 mia. kr.

Private arbejdsgivers udgifter til sygedagpenge og løn under sygdom . . . 11,5 mia kr.

Offentlige arbejdsgivers udgifter til sygedagpenge og løn under sygdom 7,6 mia kr.

Ialt 27,1 mia kr.

Kilde: Arbejdsministeriet, DA og Danmarks Statistik

tidspensionering. Dertil kommer så det samfundsøkonomiske tab i beskæftigelse og produktion.

Belønning for mindre sygefravær

I LO er man positivt indstillet over for regeringens ønske om et fald i sygefraværet.

LO-sekretær Marie-Louise Knuppert mener, at regeringens mål er ambitiøst, og hun gør i den forbindelse opmærksom på de store samfundsmæssige udgifter, som både private og offentlige arbejdspladser vælter over på skatteborgerne.

– Når man tænker på, hvor mange kræfter og penge vi bruger på at afhjælpe ledigheden, er det tankevækkende, at vi hvert år bruger 27 milliarder kroner i direkte udgifter til sygefravær. Det vil være oplagt at bruge en del af pengene mere aktivt i forhold til at forbedre arbejdsmiljøet og i det hele taget styrke virksomhedernes tilskyndelse til at gøre en bred og effektiv indsats for at sænke sygefraværet, siger Marie-Louise Knuppert.

Hun foreslår derfor, at man styrker de økonomiske incitamenter og støtter de arbejdspladser, som formår at nedbringe sygefraværet i forhold til gennemsnittet på det pågældende brancheområde. Dem som klarer sig dårligt, må derimod betale lidt mere. Altså både pisk og gulerod.

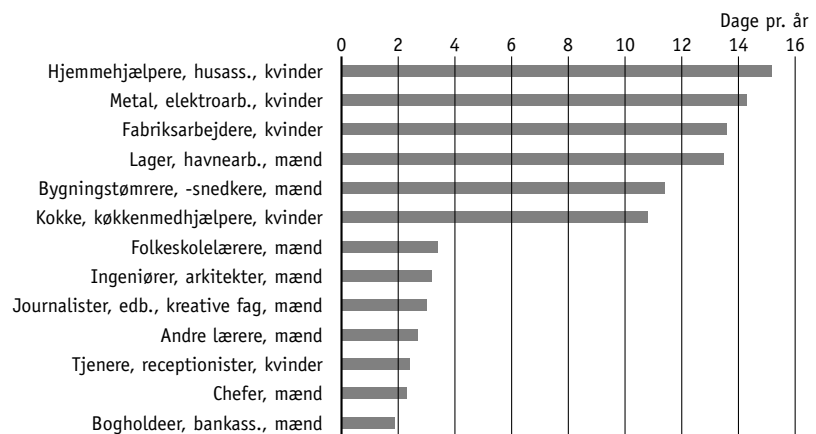
– Hvordan den nøjagtige udformning skal være, er vi parate til at drøfte med regeringen og arbejdsgiverne.

Mangel på viden

I den kortlægning af sygefraværet, som Arbejdsministeriet har gennemført, springer det i øjnene, at det reelt er ret sparsomt, hvad man i dag ved om omfanget og årsagerne til sygefravær.

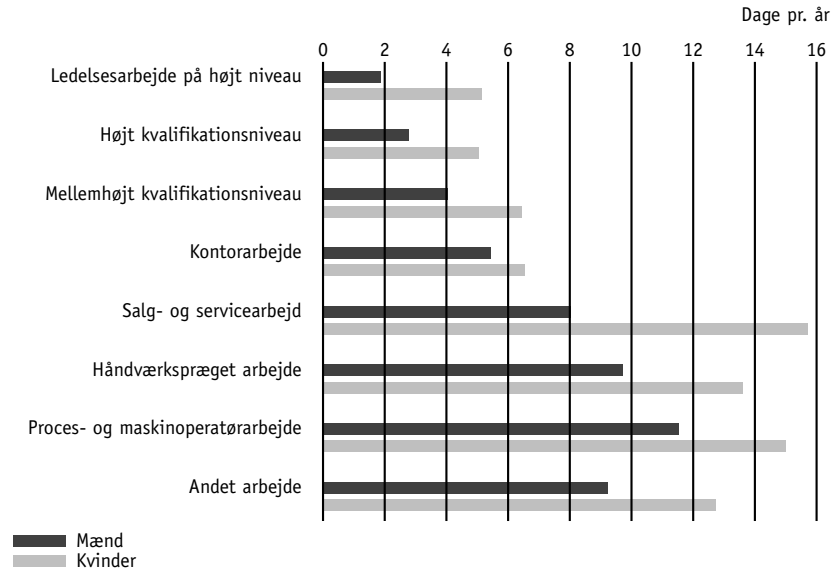
Hverken private eller offentlige virksomheder har i dag pligt til at føre statistik over sygefraværet. Medlemsvirksomheder under Dansk Arbejdsgiverforening kan dog frivilligt indberette deres sygefravær, som så danner grundlag for DA's årlige fraværstatistik. I 1999 var denne statistik baseret på oplysninger for omkring 56.000 lønmodtagere.

Gennemsnitlige årlige sygefraværsdage i jobgrupper med højt og lavt gennemsnit i 1995

Kilde: Arbejdsministeriet og Socialforskningsinstituttet

Fraværdsdage fordelt på hovedarbejdsfunktion og køn, 1999

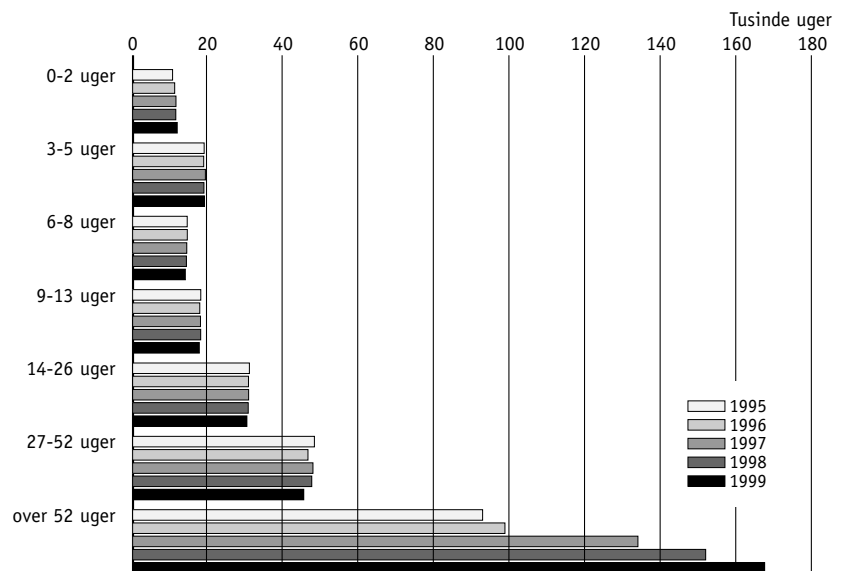
Kilde: Arbejdsministeriet og DA's fraværdsstatistik 1999

I den offentlige sektor laver Økonomistyrelsen en detaljeret opgørelse over sygefravær på de statslige arbejdspladser, mens der ikke findes nogen systematisk opgørelse for de amtskommunale arbejdspladser.

I Danmarks Statistik opgør man antallet af sygedagpengesager med oplysninger om udgifternes størrelse, antallet af berørte personer og varighed af de enkelte dagpengeforløb.

Men reelt er der stadig store huller i vores viden om sygefraværet, hvilket gør det vanskeligt at give et præcist bud på, hvor store gevinster

Antal sygedagpengeuger opdelt efter længden af sygedagpengeperioden 1996-1999

Kilde: Arbejdsministeriet og Danmarks Statistik

man kan forvente at hente ved at satse på at få antallet af sygemeldinger til at falde.

Samtidig er der ifølge Marie-Louise Knuppert brug for, at arbejdsgiverne i langt højere grad går i gang med en systematisk indsats for at få sygefraværet ned.

– Folk, der bliver langtidssygemeldt, har meget stor risiko for helt at ryge ud af arbejdsmarkedet og over på passiv forsørgelse. Derfor er det vigtigt, at man tager fat på problemerne, der hvor de opstår – nemlig på arbejdspladsen, siger Marie-Louise Knuppert.

Det kan for eksempel ske ved at ændre arbejdsorganiseringen på virksomheden, at lave fraværspolitikker med forebyggende samtaler mellem sygemeldte, ledelse tillidsrepræsentanter, og ved generelt at betragte sygefravær som et fælles ansvar for ledelse og medarbejdere.

Yderligere oplysninger: LO-konsulent Michael Jacobsen på telefon 3524 6129.

Yderligere kommentarer: LO-sekretær Marie-Louise Knuppert på telefon 3524 6000.

Aktivering

Langtidsledighed rammer skævt

Problemerne med langtidsledighed er meget skævt fordelt mellem a-kasserne. I nogle a-kasser er der mellem fire og fem gange så mange langtidsledige sammenlignet med de a-kasser, som har færrest. De store forskelle i risikoen for at blive marginaliseret understreger, hvor vigtigt det er, at Arbejdsformidlingen så hurtigt som muligt sætter navn på de ledige, som er i størst risiko for at miste kontakten til arbejdsmarkedet, og sender dem i aktivering.

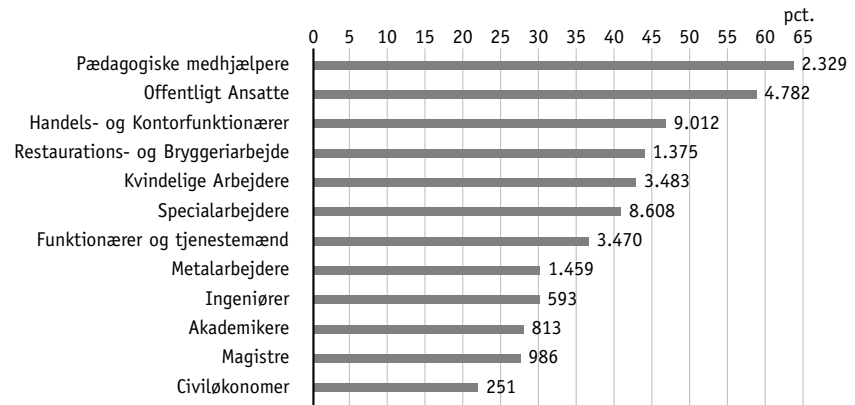
Risikoen for at ende i langtidsledighed er betydelig større for ledige medlemmer af LO-forbundenes a-kasser sammenlignet med de to andre hovedorganisationer, FTF (Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd) og AC (Akademikernes Centralorganisation). Det viser tal fra Arbejdsministeriets DREAM-register.

I 3. kvartal af år 2000 var der 53.026 a-kasseforsikrede ledige, som faldt ind under Arbejdsministeriets definition af marginalisering, hvilket vil sige, at de pågældende havde været uden ordinær beskæftigelse i mere end 80 procent af tiden inden for de seneste tre år. Ud af denne gruppe var de 35.079 personer medlemmer af en LO-kasse. 4.860 var fra en FTF-kasse, mens 2.643 hørte til en AC-kasse. De resterende 10.444 var enten medlem af en a-kasse uden for de tre hovedorganisationer, eller havde uoplyst tilhørsforhold.

Men sætter man antallet af marginaliserede i forhold til antallet af fuldtidsledige i de enkelte a-kasser, får man et reelt udtryk for marginaliseringsgraden blandt de ledige i en given a-kasse – eller hvor ”tungt” langtidsledigheden vejer i forhold til det samlede ledighedsbillede i den pågældende a-kasse.

Ud af de ti a-kasser, som har den største andel langtidsledige, hører hele otte under et LO-forbund. Alle otte har en marginalisering i forhold

Marginaliseredes procent-andel af fuldtidsledige i udvalgte a-kasser samt faktiske antal

Kilde: Arbejdsministeriet og egne beregninger

til antallet af fuldtidsledige på mere end 40 procent. Så højt scorer ingen af hverken FTF- eller AC-kasserne. AC-kasserne ligger endda uden undtagelse helt nede under 30 procent.

Med til billedet hører retfærdigvis, at LO-kassen for elektrikere er den a-kasse, som med godt 12 procent scorer suverænt lavest i denne beregning. Sammen med de to FTF-kasser for sygeplejersker og skolelærere og endnu en LO-kasse – blikkenslagerne – er elektrikerne de eneste, som kommer under 20 procent i marginaliseringsgrad.

Fokus på den enkelte

LO-sekretær Harald Børsting mener, at tallene fra Arbejdsministeriet blot illustrerer vigtigheden af at fastholde og forstærke de regionale arbejdsmarkedsråds indsats for at udpege de ledige, som er i størst risiko for at ende i langtidsledighed, og som derfor skal have et tilbud om aktivisering eller uddannelse, så hurtigt det overhovedet kan lade sig gøre.

– Vi skal ikke føre arbejdsmarkedspolitik ud fra, hvilken a-kasse folk er medlem af, men holde fast i, at Arbejdsformidlingen altid skal tage udgangspunkt i den konkrete ledige, som kommer ind ad døren for at få hjælp til at komme i arbejde igen. For os er det afgørende, at den tidlige indsats altid skal målrettes mod de, som har størst risiko for at blive hængende i ledighed, siger Harald Børsting.

Yderligere oplysninger: LO-konsulent Kim Knudsen på telefon 3524 6132.

Yderligere kommentarer: LO-sekretær Harald Børsting på telefon 3524 6000.

Holdningen

LO klar til dialog om aktivering

Af LO-sekretær Harald Børsting

Ledigheden er i dag nærmest historisk lav samtidig med, at virksomheder i stigende grad har problemer med at skaffe den nødvendige og velkvalificerede arbejdskraft. Derfor er det kun naturligt, at man stopper op for endnu en gang at gennemtænke, om vi nu også har skruet aktiveringssystemet sammen, så alle de gode intentioner har en reel chance for at blive til virkelighed. Af samme grund mener vi i LO, at der er al mulig grund til at rose regeringen, og i særdeleshed arbejdsminister Ove Hygum, for at have taget fat på en egentlig nytænkning af hele arbejdsmarkedspolitikken. Og vi kan allerede nu love, at vi vil bidrage med masser af gode forslag til, hvordan et gennemrenoveret aktiveringssystem skal se ud.

Først og fremmest gælder det om igen at få AF-systemet tilbage på sporet, så det atter bliver AF's hovedopgave at få de ledige og deres kvalifikationer til at mødes med virksomhedernes behov for arbejdskraft. For at nå det mål mener vi i LO, at vi skal lægge mere vægt på de lediges rettigheder. I det nuværende system er vi endt i en situation, hvor mange af de tilbud, som AF giver, af de enkelte opleves som tvangsforanstaltninger. Derfor er vi enige med arbejdsministeren i, at balancen mellem rettigheder og pligter skal genoprettes, så den enkelte føler, at AF er en hjælper frem for en modstander.

At give ledige frit valg til uddannelse er blot en af ideer, som vi synes rigtig godt om. For det er da lidt løjerligt, at det unge menneske, som kommer ud af folkeskolen eller gymnasiet, reelt har frit valg på alle hylder, når det gælder uddannelse, mens vi omvendt ikke viser den samme tillid til en ledig, der måske har været i gang på arbejdsmarkedet i tyve eller tredive år.

Giver vi de ledige ret til frit valg af uddannelse, må vi naturligvis sørge for, at valget også bliver realistisk i forhold til den enkeltes fremtid på arbejdsmarkedet.

På samme måde skal der ske en alvorlig opstramning i forhold til forebyggelsen gennem en tidlig indsats over for de grupper, som er i særlig fare for at glide ud af arbejdsmarkedet.

Og så skal andre aktører end AF have mulighed for at byde ind på løsningen af opgaverne, enten i form af projektsamarbejde eller som ren udlicitering.

Betalingen til andre aktører skal kunne udmåles efter, hvilke resultater der opnås. Det gælder, uanset om det drejer sig om at finde ordinære job, at få den ledige i gang med en uddannelse, eller bare at skaffe en jobtræningsplads med noget perspektiv i.

LO mener fortsat, at AF skal være den centrale tovholder i indsatsen over for de ledige. Uden AF til at opsamle viden om arbejdsmarkedet bliver det i længden umuligt af bevare overblikket, når opgaverne skal formuleres, og der skal holdes øje med, om de ledige får tilbud med mening i, og om penge og mandskab bliver brugt på en fornuftig måde.

Til gengæld vil vi advare mod at pille ved de langtidslediges ret til aktivering i 75 procent af tiden, medmindre man sætter noget andet i stedet. AF har på intet tidspunkt siden den seneste justering af arbejdsmarkedsreformen været i nærheden af at opfylde 75 procent-kravet, og i LO anser vi det for helt afgørende, at de ledige stadig har et sæt rettigheder, som giver en fair chance for at finde tilbage i ordinær beskæftigelse. Men hvis der omvendt kan opnås sikkerhed for, at alle ledige får en 100 procent målrettet og fair behandling af AF, er der ingen grund at hænge sig i detalregler.

Og netop regelforenkling er i øvrigt endnu et af de rigtigt gode træk i det udspil, som arbejdsministeren er kommet med. For jo færre regler, jo mindre er sandsynligheden for, at AF-systemet igen forfalder til at bruge uhyrlige mængder af tid på at tælle op og registrere og rapportere i den hellige effektivitets navn.

Og dermed er vi fremme ved spørgsmålet om hele styringen af arbejdsmarkedspolitikken, hvor arbejdsministeren tilsyneladende er parat til at slippe det faste greb om rorpinden i forhold til de regionale arbejdsmarkedsråd, så der bliver en reel frihed til at sætte netop de aktiviteter i gang, som der er brug for regionalt, uden først at skulle spørge om lov.

EU

Deltidslov levner plads til aftaler

Et lovforslag fra regeringen om implementering af EU's deltidsdirektiv udelukker ikke, at faglige organisationer indgår aftaler, som træder i stedet for lovgivningen. Det fremgår af det seneste lovudkast, som Arbejdsministeriet har sendt til høring blandt arbejdsmarkedets parter.

Regeringen lægger i et lovudkast op til, at arbejdsmarkedets parter selv kan indgå aftaler, som implementerer EU's direktiv om deltidsarbejde. Dermed imødekommer regeringen et ønske fra FTF (Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd) og AC (Akademikernes Centralorganisation), som begge tidligere har kritiseret forslaget.

Ifølge direktivet skal EU-landene sikre, at deltidsansatte i fremtiden bliver behandlet på lige fod med kolleger, som har fuldtidsarbejde. LO og Dansk Arbejdsgiverforening har allerede indgået en aftale, som implementerer deltidsdirektivet på samtlige fælles overenskomstområder under de to hovedorganisationer, og på samme måde er der i den seneste udgave af lovudkastet lagt op til, at ansatte inden for staten, amter og kommuner også bliver omfattet af direktivet via allerede eksisterende aftaler inden for de pågældende overenskomstområder.

Samtidig åbner lovforslaget mulighed for, at der på øvrige dele af arbejdsmarkedet kan indgås tilsvarende aftaler, som dog skal godkendes af arbejdsministeren.

Deltidsdirektivet er først og fremmest et ligebehandlingsdirektiv, som betyder, at deltidsansatte ikke må have ringere ansættelsesvilkår end fuldtidsansatte, og lovforslaget er beregnet på endeligt at bringe dansk praksis i overensstemmelse med EU-reglerne.

I LO håber man på ,at det seneste lovudkast vil tilfredsstille FTF og AC og andre faglige organisationer, der tidligere har kritiseret regeringens lovudkast.

Yderligere oplysninger: LO-konsulent Steven Vallik på telefon 3524 6094.